

Geen sprookje maar werkelijkheid: een 3-legsel bij een Wespendif *Pernis apivorus*

Theo van de Mortel

Onderstaand geval van een 3-legsel bij een Wespendif is zo bijzonder dat ik het voor de lezers van *De Takkeling* op papier heb gezet. Het begon allemaal in augustus 2002, toen op een dag, lopend in het veld in Noord-Brabant, een roofvogel mijn aandacht trok omdat hij baltsgedrag vertoonde. Nader bekeken bleek het te gaan om een Wespendif. De ervaring heeft mij geleerd dat als je in de nazomer Wespendifen ziet vlienderen, dat je in het voorjaar alert moet zijn en het territorium goed in de gaten moet houden, want de kans is dan groot dat in dat jaar Wespendifen tot broeden overgaan.

In mei 2003 werd de kans op een nestvondst nog groter, want op een middag zag ik twee vlienderende Wespendifen boven een perceel met een oud buizerdnest. Kortom, dit territorium wat vaker bezoeken en de zaak goed in de gaten houden. Het perceel bevond zich in een beekdal met elzen, berken, populieren en oude eiken. Om de zaak niet vroegtijdig te verstoren besloot ik even te wachten met het betreden van het perceel. Kenners van Wespendifen weten, dat de Wespendif een vogel is die niet direct aan de weg timmert en er een nogal geheimzinnig - sommigen zeggen zelfs sprookjesachtig - leven op nahoudt. Dus wetend dat de gemiddelde eilegdatum van Nederlandse Wespendifen tussen 24 mei en 10 juni valt, heb ik gewacht tot 18 juni om op verkenning uit te gaan. Bij het oude buizerdnest aangekomen schoof ik de uitschuifbare stok met spiegel naar boven. Direct vloog de oudervogel van het nest. Maar wat schetst mijn verbazing toen ik drie eieren zag! Ik keek mijn assistent aan en zei: 'dit is bijzonder, dit kan bijna niet'. Om honderd procent zeker te zijn van mijn zaak ben ik naar boven geklommen: jawel, drie stuks. En nu maar afwachten...

Mijn volgende bezoek aan het nest was op 10 juli. Opnieuw klom ik naar boven. Dit keer vloog de oudervogel pas van het nest toen ik het nest tot op een paar meter was genaderd. Ik was in de veronderstelling dat ik nu wel jongen in het nest zou aantreffen, maar nee, nog steeds 3 eieren. Bij nader inzien bracht één van de eieren een piepend geluid voort. Ze stonden dus op punt van uitkomen.

Op 25 juli lagen er drie jongen in het nest. Dat was ook het geval op 1 augustus, al bleek het jongste jong een achterblijvertje. Op 7 augustus stonden er drie jongen op het nest, en werd het besluit genomen om ze te ringen. Het grootste jong had een vleugelengte van 205 mm, het middelste van 193 mm, kleinste van 145 mm. De bijpassende leeftijden zijn dan 24, 23 en 19 dagen. Het begin van de eileg laat zich aan de hand van deze gegevens uitrekenen op 9 juni. Op 16 augustus stonden de jongen op de nestrand. Op 2 september stond alleen het achterblijvertje nog op het nest, de twee andere waren takkeling. Op 8 september vlogen er 3 bedelende wespendifen door en boven het nestperceel.

Bij alle bezoeken was opvallend dat er weinig wespenraten op het nest lagen. Dit klopt met het landelijke beeld dat de wespenstand zeer laag was (wespenindex 2, op een schaal van 1-5; Rob G. Bijlsma). Wel trof ik steeds kikkers aan. Ook zag je de oudervogels zelden in de buurt. En als je ze zag vliegen, dan altijd laag langs de bomen of door het bosperceel.

Naschrift Rob G. Bijlsma: de normale legselgrootte van Wespendienven is 2. Verspreid in de literatuur worden echter ook wel 3-legsels genoemd, onder meer door Albers (1961: 3 eieren in Edese Bos op 3 juni 1955), Mebs (1957: alle 3 bevrucht, maar niet uitgekomen) en Sperber (1970: 3 jongen uitgevlogen). De vermelding van Grote (1932), die Menzbier aanhaalt, dat Zuid-Russische Wespendienven in de regel 3-4 eieren produceren, is onwaarschijnlijk. In het materiaal van de WRN ontbreken 3-legsels: van 1996-2002 werden 3 1-legsels en 120 2-legsels in Nederland geregistreerd. Zelf vond ik sinds 1971 op de Veluwe en in Drenthe 8x een 1-legsel, 175x een 2-legsel (maar veel nesten werden pas in de jongenfase gevonden, en bevatten dan meestal 2 jongen en nooit drie), en 3x een 3-legsel (1x in 1976, 1x in 1982, 1x 1986; alleen de eerste bracht 3 jongen groot).

Summary: European Honey-buzzard *Pernis apivorus* produces 3 eggs

After preliminary observations of wing-clipping Honey-buzzards in late summer 2002, wing-clipping was again observed in May 2003 above a woodlot in the valley of a small stream. When checking a Common Buzzard *Buteo buteo* nest in this woodlot on 18 June, an incubating adult on 3 eggs was recorded. One of the eggs was pipping on 10 July, and 3 chicks were seen on 25 July. During ringing on 7 August, maximum wing chords were 205, 193 and 145 mm (i.e. 24, 23 and 19 days old). Onset of laying was back-calculated at 9 June. On 2 September both oldest chicks were branching, the youngest was still on the nest. All three were flying by 8 September. During nest visits, few wasp combs were found on/underneath the nest (consistent with poor wasp numbers overall in 2003, i.e. wasp index 2 on a scale of 1-5; Rob G. Bijlsma), but depredated frogs were encountered each time.

Several large samples in The Netherlands showed that a clutch size of 3 eggs is rare, viz. 8x C/1, 175x C/2 and 3x C/3 (in 1976, 1982 and 1986, one of which resulted in 3 fledglings) on Veluwe and in Drenthe in 1971-2003 (Rob G. Bijlsma) and 3x C/1 and 120x C/2 in The Netherlands in 1996-2002 (Dutch Raptor Group).

Literatuur

Albers J. 1961. Allerlei gegevens over Wespendienven. Vogeljaar 6: 213-215.

Grote H. 1932. Die Größe des Geleges beim Wespenbussard. Orn. Mber. 40: 86.

Mebs T. 1957. Wespenbussard-Gelege zu drei Eiern. Vogelwelt 78: 162.

Sperber G. 1970. Erfolgreiche Dreierbrut und andere Beobachtungen über den Wespenbussard (*Pernis apivorus*). Orn. Mitt. 22: 60-62.

Adres: A. Kuypersstraat 4, 5712 CK Someren (theo.vandemortel@12move.nl)